

BELLE TEN

Cilt/Volume: 85

Nisan 2021

Sayı/Issue: 302

Kayseri Arkeoloji Müzesinde Bulunan Hititçe Tablet Parçaları I

Şafak Bozgun* - Erkan Yalçın**

Öz

Boğazköy’de ortaya çıkarılan, Hitit (İmparatorluk) Dönemi’ne ait beş adet çiviyazılı tablet (fragmanı), 1932 yılından itibaren Kayseri Arkeoloji Müzesinde bulunmaktadır. Bunlardan (Kayseri 285-ABoT 63=)ABoT 1.63, 1948 yılında yayınlanmış ve “II. Murşili’nin Yıllıklarına” ait olduğu tespit edilmiştir. Bu çalışmada, yayınlanmamış dört tablet parçasından, iki “Kutlama/Bayram Ritüeli” metni (Kay.286, Kay.287) ele alınmış ve filolojik değerlendirmeleri ile sunulmuştur. Her iki tablet parçası da, Boğazköy’de bulunan diğer tabletlerin büyük bölümü gibi dini içeriktedir.

Anahtar Kelimeler: Hitit, Kutlama/Bayram Ritüeli, çiviyazısı, ^é*halentuwa*

Hittite Cuneiform Fragments from Kayseri Archaeological Museum I

Abstract

The five fragmentary cuneiform tablets from the Hittite (Imperial) Period unearthed in Boğazköy have been kept at Kayseri Archaeology Museum since 1932. Of these (Kayseri 285-ABoT 63=) ABoT 1.63 belongs to “Murşili II Annals” and was published in

* Dr. Öğr. Üyesi, Ankara Üniversitesi, Dil ve Tarih-Coğrafya Fakültesi, Eskiçağ Dilleri Kültürleri Bölümü, Ankara/TÜRKİYE, sbozgun@ankara.edu.tr
ORCID: 0000-0001-8406-2601

** Müze Araştırmacısı, Kültür ve Turizm Bakanlığı, Kayseri Müze Müdürlüğü, Kayseri/TÜRKİYE, erkan.yalcin@ktb.gov.tr ORCID: 0000-0002-5683-9011

DOI: 10.37879/belleten.2021.1

Makale Gönderim Tarihi: 20.02.2000 - Makale Kabul Tarihi: 08.02.2021

1948. In this study, two “Celebration/Festival Ritual” texts (Kay.286, Kay.287) have been discussed and presented with philological evaluations, among the four unpublished fragments. Both fragments have religious content similar to the most of the other tablets unearthed from Boğazköy.

Keywords: Hittite, Festival Ritual, cuneiform, ^h*halentuwa*

Giriş

Kay.286 ve Kay.287, Boğazköy'de bulunan diğer çiviyazılı tablet arşivlerinin büyük bölümü gibi dini içeriklidir. Bulunan çok sayıda “kutlama/bayram ritüeli” metni¹ gibi, dini uygulamaların nasıl yapılacağını ayrıntılı biçimde aktarmaktadır. Bir şekilde kutlamaların ihmal edilmesinin veya gecikmesinin çeşitli felaketlerle sonuçlanacağına dair inanç, II. Murşili'nin babasının aksattığı kutlama/bayram ile ilgili metinde açıkça görülmektedir². Bu tür bir felaketten sakınmak ve Tanrı/Tanrıçaları hoşnut tutmak için çoğu zaman kral, kraliçe ya da yüksek düzeydeki görevliler tarafından yönetilen ritüellerin ayrıntılı bilgileri, belirli uygulamaların bazı görevlilerce ve belirli sırayla yapılmasını, böylece Hitit pantheonunun sistematik anlayışını sunmaktadır.

1.	Kayseri 286	CTH 670.3304	Kutlama/Bayram Ritüeline Ait Tablet Parçası
2.	Kayseri 287	CTH 670.3305	Kutlama/Bayram Ritüeline Ait Tablet Parçası

- 1 Kay.286 ve Kay.287, “Kutlama/Bayram Ritüeli” <http://www.hethport.uni-wuerzburg.de/HPM/index.php>; Kayseri Arkeoloji Müzesinde bulunan fragmanlardan (Kayseri 285-ABoT 63=) ABoT 1.63 ise “II.Murşili'nin Yıllıklarına” aittir bk. Kemal Balkan, *Ankara Arkeoloji Müzesinde Bulunan Boğazköy Tabletleri/Boğazköy-Tafeln im Archäologischen Museum zu Ankara*, İstanbul 1948, s. vii; Albrecht Goetze, “Rev. of: K.Balkan 1948a”, *Journal of Cuneiform Studies* 2, 1948, s. 237; Johannes Friedrich, “Rev. of: K. Balkan 1948”, *Archiv für Orientforschung* 16 (1952-1953), s. 99; Heinrich Otten, “Neue Fragmente zu den Annalen des Murşili”, *Mitteilungen des Instituts für Orientforschung* 3 (1955), s. 153vd.; Giuseppe F. del Monte, *L'annalistica ittita*, TVOA 4.2, Brescia 1993, s. 37vd.; İçerik bakımından bir “fal metni”ni anımsatan Kay.289 ve “ritüel” içerikli bir tablet parçası olduğu anlaşılan Kay.290'ın ise yayın çalışmaları devam etmektedir.
- 2 Albrecht Goetze, *Die Annalen des Murşiliš*, (*Mitteilungen der Vorderasiatisch-Agyptischen Gesellschaft* 38), Leipzig 1933 s. 20-21; Jean-Pierre Grégoire, “Les Annales decennales de Mursili II (CTH 61, 1)”, *Hethitica* 9 (1988), s. 55, 75.

1. Kayseri 286

Tanım: Kiremit kırmızısı renktedir. Müze envanter kayıtlarına göre “Murşili Yıllıklarına” ait olduğu belirtilse de içerik bakımından *halentuwa*'da geçen birtakım dini uygulamalardan, kutlama/bayram ritüeline ait olduğu anlaşılmaktadır. En az 4 sütunlu olması gereken tabletin ön yüzünde² 10 satır korunmuştur. Arka yüzü² ise tamamen kırıktır.

Ölçüleri: Uzunluk: 4.8; Genişlik: 4.5; Kalınlık:1.5cm.

Tarihlendirme: Yeni Hititçe(/İmp.)

Kayseri 286: CTH 670.3304 “Kutlama/Bayram Ritüeli”

öy.I ²		öy.I ²
x+1]	- ^r zi ^r	x+1]... ^r ir/ar ^r .
2'] A-NA	^D U	2'] x Fırtına Tanrısına
3']x GAL ^{HLA} aš-nu-zi		3'] x kapları/kadehleri ³ tedarik eder.
4'] ^{rÉ} ha-le-en-tu-wa-aš		4'] <i>halentuwa</i> -kült yapısına
5'] ši-pa-an	-ti	5'] sunar.
6' (-)x/a]š ^(?) -nu-wa-an-zi		6'] ...e/arlet/...için
7' ki-iš-ša-a]n ^(?) IQ-BI		7' şöyle]e ^(?) söyledi:
8' -š]a ^(?) -an		8'] x
9']-za		9'] x
10']x		10'] x

Filolojik Değerlendirmeler

3'-4': ^É*halentuwa*: *hala/ent(i)u-*, *hali(n)tu-*: (Yeni Hititçe(/İmp.) yazımında) “Pl. Gen. ^É*halentuwaš*”, “Pl.Dat.Lok. ^É*halentuwaš/Éhalituaš*”⁴. Metinlerde *šipant-* ile bir-

3 Yaşar Coşkun, “Boğazköy Metinlerinde Geçen Başlıca Libasyon Kapları”, *Ankara Üniversitesi Dil ve Tarih-Coğrafya Fakültesi Dergisi* 27, (1969), s. 21-34.

4 KUB 11.34 VI 39; KUB 31.5 I 26'; KBo 45.4(+KBo 49.189 öy.I 4'-5', Detlev Groddek, *Hethitische Texte in Transkription*. KBo 49, *Dresdner Beiträge zur Hethitologie* 40, Wiesbaden 2013; KUB 42.98 I 9, 20; KBo 20.87+Bo 5543 öy.10; KBo 11.32 öy.17, Sedat Alp, *Beiträge zur Erforschung*

likte *halentuwa*-kült yapısı: KUB 7.25 I 9-11; KUB 25.15 ay.7-8; KUB 58.58 öy.I 13; KBo 2.15 V 3-4; KBo 20.87 öy.9-10; KBo 23.89 15'-16'; IBoT 3.55 12'-13'⁵.

Bir “*kült yapısı, tapınağın esas kült odası/cella, saray ya da sarayın konut bölümü, Boğazköy Yamaç Evi, Zanaatkarlar Evi*” olarak tanımlanmış, özellikle de “*Büyük kale saray kompleksi*” ile eşitlenmek istenmiştir⁶. Ancak Hatti kökenli olabilecek kelimenin birçok metinde sıklıkla geçmesinde rağmen işlevi ve konumu henüz kesin olarak açıklığa kavuşturulamamıştır⁷. Başkent *Hattuša* dışında *Ankuwa, Arinna, Hišašhapa, Kaštama, Matilla, Nerik, Şarišša, Tahrurpa, Tarhuntašša, Tašpanda, Tıppuwa, Winuwanda, Zıp(pa)landa* yerleşimlerinde de *halentuwa*-kült yapısının bulunduğu bilinmektedir⁸.

Sözcüğün Hititçe-Hurricce çift dilli bir metinde⁹ “saray” karşılığı teyit edilse de, *Şarišša*'nın *halentuwa* yapı kompleksinin bir saray olarak tanımlanmasının zor olduğu da belirtilmektedir¹⁰. Alacahöyük ve (Boğazköy) Büyükkale yapı komplekslerinin karşılaştırması ile en az iki ya da dört avludan oluşması gerektiği bilinen bu

des hethitischen Tempels. Kultanlagen im Lichte der Keilschrifttexte, Neue Deutungen, Ankara 1983, s. 32, 228-229; KBo 20.87 öy.I 9, Volkert Haas, *Der Kult von Nerik. Ein Beitrag zur hethitischen Religionsgeschichte*, (Studia Pohl. Dissertationes Scientificalae de Rebus Orientis Antiqui 4) Roma 1970, s. 256; ayrıca bk. Joseph J. S. Weitenberg, *Die hethitischen u-Stämme*, Amsterdam 1984, s. 239vd.; HEG (A-K) s. 128; HED (H) s. 15vd.

5 Alp, *age*, s. 230, 252, 266, 278, 292.

6 HW² (H), s. 20-26; HED (H), s. 15-19; Itamar Singer, “Hittite *hilamar* and Hieroglyphic Luwian **hilana*”, *Zeitschrift für Assyriologie und vorderasiatische Archäologie* 65 (1975), s. 84 ve dn.76; Itamar Singer, *The Hittite KILAM Festival (Part 1)*, *Studien zu den Boğazköy-Texten* 27, Wiesbaden 1983, s. 111-112; Hatçe Baltacıoğlu, “^E*halentiu-/halentu(wa)*”, Alaca Höyük 2. Hitit Yapı Katı ve Boğazköy Büyükkale Sarayı, ANTAHŞUM^{SAR} “ÇİĞDEM”, *Eski Anadolu Araştırmalarına ve Hititlere Adanmış Bir Hayat/Studies in Honour of Ahmet Ünal=Ahmet Ünal Armağanı*, İstanbul 2016, s. 50.

7 Heinrich Otten, *Ein hethitisches Festrival* (KBo XIX 128), *Studien zu den Boğazköy-Texten* 13, Wiesbaden 1971, s. 20. HED (H): 19; Johan de Roos, “Rev. Sedat Alp, Beiträge zur Erforschung des hethitischen Tempels. Kultanlagen im Lichte der Keilschrifttexte. Neue Deutungen, Ankara, 1983”, *Bibliotheca Orientalis* 47 (1990), s. 717-722; Hans Güstav Güterbock-Theo Van Den Hout, “The Hittite Instruction for the Royal Bodyguard”, *Assyriological Studies* 24, Chicago 1991, s. 59vd.

8 Baltacıoğlu, *agm.*, s. 58.

9 KBo 32.13 öy.I 2 [*h*]a-i-kal-li (hurr.), öy.II 2 ^E*ha-le-en-tu-u-wa-aš*, Erich Neu, *Das hurritische Epos der Freilassung Bd. 1: Untersuchungen zu einem hurritisch-hethitischen Textensemble aus Hattuša*, *Studien zu den Boğazköy-Texten* 32, Wiesbaden 1996, s. 220-221.

10 Gernot Wilhelm, *Keilschrifttexte aus Gebäude A, KuSa 1/1*, Rahden/Westf, 1997, s. 14 ve dn.16; Hurricce [*h*]aigalli “saray” Hititçe *halentuwaš* (Dat.-Lok.), Daniel Schwemer, “Von Tahrurpa nach Hattusa. Überlegungen zu den ersten Tagen des AN.DAH.ŞUM-Festes”, *Offizielle Religion* (2004), s. 399 ve dn.18; Pieter Taracha, “Hittite ^E*halentuwa*- Revisited”, *Allorientalische Forschungen* 44/1 (2017), s. 101.

yapının özellikle dini törenlerde içerdiği tapınak (odaları) ile ilişkilendirilmekte¹¹; *halentuwa*-kült yapısının tapınak içinde olsa da ayrı bir yapı olduğu anlaşılmaktadır¹². Kült uygulamalarında anahtar bir rol oynayan *halentuwa*, hem saray hem de tapınakla ilgili ya bir oda ya da ayrı bir yapı ve aynı zamanda toplantı yapılan, ritüel ve kutsanım için kullanılan bir alandır¹³.

aš(ša)nu- (*aš-nu-zi*, *aš-nu-uz-zi*, *aš-ša-nu-zi*, *aš-ša-nu-uz-zi*, Prs.Sg.3), özellikle ritüel metinlerinde nesne görevinde bulunan kap(lar) ya da yiyecek ile geçmektedir¹⁴.

halentuwa-kült yapısında yapılan GAL^{HL.A} *aš-nu-zi* uygulamasına benzer bir örnek Ay Bayramı ile ilgili metinlerde (CTH 591.IV.C) görülmektedir.

KUB 56.45(+VSNF 12.28)¹⁵

ay.III ²	ay.III ²
5' [Éh]a-la-an-tu-u-wa hal-zi-ya	5' [há]lentuwa-kült yapısına çağırır.
6' [na-a]š-ta LUGAL-uš Éh-a-la-an-tu-u-aš	6' [Son]ra kral <i>halentuwa</i> -kült yapısının
7' [GAL ^H] ^{LA} aš-nu-zi <<aš-nu-zi>>	7' [kap/kadehler]ini tedarik eder/hazırlar.

6': (-)x/a]š⁽²⁾-nu-wa-an-zi: İşaretin sadece yatay kısmı görünmektedir. Metinlerde *aš-nu-wa-an-zi* (Prs.Pl.3) geçişi bulunmakta; öncesinde yine GAL^{HL.A}(-kán/uš⁹) ifadesi yer almaktadır. Ancak metnin bu kısmının tamamlanabilmesi için yeterli

11 Baltacıoğlu, agm., s. 58.

12 Yasemin Arkan, "Hitit Çivi Yazılı Belgelerinde šuhha- "(Düz) Dam, Çatı" ve Onun Dinsel ve Sosyal Hayattaki Yeri", *Archivum Anatolicum* 6/1 (2003), s. 42 ve dn.132.

13 Taracha, *age.*, s. 103; "šalli ašešar"ın toplantı alanı"dır, KBo 10.20 II 6-7. Kral, banyo ile ilgili *halentuwa*'da geceyi geçirebilir, VS NF 12.15 II 7'-9'.

14 "temin/tedarik etmek/dağıtmak, sağlamak; içmek için ayarlamak/hazırlamak; bitirmek", Charles Carter, *Hittite Cult-Inventories Dissertation, Department of Oriental Languages and Civilizations The University of Chicago*, Chicago 1962, s. 178; HEG (A-K), s. 78; Alp, *age.*, s. 23; HED (A), s. 192vd.; Joost Hazenbos, *The Organization of the Anatolian Local Cults during the Thirteenth Century B.C. An Appraisal of the Hittite Cult Inventories, Bible Lands Museum Jerusalem-Cuneiform Monographs* 21, Leiden-Boston 2003, s. 26 ve dn.50; 225-226; Alwin Kloekhorst, *Etymological Dictionary of the Hittite Inherited Lexicon*, Leiden 2008, s. 216-218. *ašnu-/aššanu-* yapısına benzer bir yapıda bk. *arš-/aršanu-*; *aše/aš-/ašešanu-*; *hašnu-/haššanu-*; ^{MUNUS}*haššanu-palla-/hašnu-palla-*; *hatkešnu-/hatkiššanu-*; *kišnu-/kiššanu-*; *pahš-/pahšanu-*; *šameš-/šameššanu-*; *šašnu-/šaššanu-*; *tašnu-/taššanu-*; *tepmu-/tepmšanu-*; *warnu-/waršanu-* görülmektedir.

15 Alp, *age.*, s. 122; Jörg Klinger, *Untersuchungen zur Rekonstruktion des hattischen Kultschicht, Studien zu den Boğazköy-Texten* 37, Wiesbaden 1996, s. 592-606, 608-613.

değildir. Bu haliyle bir filin Prs.Pl.3 ya da Infinitive yapısı olabileceği düşünülmelidir.

7': Hititçe metinlerde katipler tarafından sıklıkla kullanılan Akadça ek almadan ya *mema-* ya da *te-/tar-* fiillerinin yerine kullanılmış *QABŪ* "söylemek" (Prs.Sg.3 *IQBI* "söyledi") filinin hemen öncesinde görünen "𐎶" kırık bir dikey işareti bazı geçiş örneklerinde¹⁶ olduğu gibi *ki-iš-ša-a*ⁿ biçiminde tamamlanabilir.

2. Kayseri 287

Tanım: Kiremit renginde, arka yüzünde³ 12 satır korunmuştur. Ön yüzü² ise tamamen kırıktır. Müze envanter kayıtlarına göre "Murşili Yıllıklarına" ait olduğu belirtilse de geçen görevliler ile yapılan uygulamaların birçok kutlama/bayram ritüeli ile benzerlik gösterdiği anlaşılmaktadır.

Ölçüleri: Uzunluk: 5.5; Genişlik: 7.5; Kalınlık: 2cm.

Tarihlendirme: Yeni Hititçe(/İmp.)

Kayseri 287: CTH 670.3305 "Kutlama/Bayram Ritüeli"

ay ² .	ay ² .
x+1 [.]x-z[x+1 [.] x[
2' SİR ^{RU} LÜ ALAM.Z[U ₉ me-ma-i	2' 'şarkı söylerler', LÜ ALAM.Z[U ₉ söyler.
3' LÜ pal-wa-tal-la-aš[pal-wa-iz-zi ¹⁷	3' palwatalla görevlisi/adamı[(kült ile ilgili) seslenir/haykırır.

16 *kiššan IQBI*: KBo 14.13 IV 33-34; ayrıca krş. *QATAMMA IQBI*: KBo 3.34 II 1-7 (*Dupl.* KBo 3.36); *nu(wa) IQBI*: KUB 60.24 öy.4-9; KUB 13.33 IV 5; ^{NA}*pirunan IQBI*: KUB 15.24 IV 6; *numu* ^PUTU^{SI} *IQBI*: BLMJE 32 9; ITU ¹⁰KAM *IQBI*: KUB 5.6+KUB 18.54+KBo 53.103 öy.22.

17 LÜ ALAM.ZU₉ *mema* LÜ *palwatallaš palwaizzi* birçok metinde karşılaşılan geçiş örneklerine göre tamamlanabilmektedir, **Ay Bayramı**: CTH 591.I.a.A KBo 20.67+ I 20'-21'; II 3; 28-29; 37-38; 47; 56-57; III 4; CTH 591.I.d.E KUB 41.42 IV 5'-6'; V 6'-7'; CTH 591.II.A KUB 1.17 IV 19'-21'; V 61''-VI 1; VI 18-19; CTH 591.II.B KUB 2.10 V 14'-[15]'; 23'-24'; CTH 591.II.E KUB 20.78 öy.III 13'-14'; IV 1-2; CTH 591.III.A KUB 10.89 I 25'-26', 34'-35', II 5'-6, 17'-18', 30'-31', V [26]; CTH 591.III.C KUB 27.69 I 14'-15'; III 4'-5'; **Zippalanda'nın Bahar Bayramı**: CTH 592.I.A KUB 25.2+KUB 25.6 III 8-9; 18-19; IV 21'-23'; 36'-37'; V 6'-7'; VI 10'-11'; **AN.TAH.ŞUM^{SAR}**: CTH 611.3 KUB 46.10 III 2; CTH 612.b.A KBo 4.9 III 20-21; CTH 612.b.E IBoT 1.20 IV 5'-6'; CTH 612.c.A KUB 2.5 I 15-17; II 5'-7'; IV 3-5; 14-15; VI 8-9; CTH 613 KUB 1.15+IBoT 4.51 IV 14'-15'; CTH 613.I.A KUB 11.13 III 8'-10'; IV 3'-5'; IV 11'-13'; 21'-22'; V 2'-3'; 21'-22'; **nuntarriyašha-Bayramı**: CTH 626.Tg06.III.1.A KUB 11.34+IBoT 4.54 I 36-37; II 3-4; III 15-16; CTH 626.Tg06.III.1.B KBo 11.30 ay.18'-19'; 626.Tg06.III.1.G IBoT 2.101 V 1'-2'; 18'-19'; CTH 626.Tg06.III.2.A KUB 25.12 V 2'-3'; 15'-16'; CTH 626.Tf13 KBo 55.233(+KUB 20.28 III 16-17; **Arinna'nın Büyük Bayramı**: CTH 634

4' LÚSAGI.A NINDA.GUR ₄ .R[A EM-ŠA a-aš-ka-az	4' saki [ekşi] somun ekme[ği kapıdan
5' ú-da-i LUGAL-i p[a-a-i LU- GAL-uš pá-r-ši-ya ¹⁸	5' getirir. Krala v[erir. Kral (ekmeği) böler/kırar.
6' LÚSAGI.A-aš-t[a LUGAL-i NINDA.GUR ₄ .RA e-ep-zi ¹⁹	6' Saki [krala ekmek tutar],
7' na-an-kán pa-r[a-a pé-e-da-i] ²⁰	7' ve onu dışa[rı götürür/çıkarır]
8' EGIR-ŠU-ma ^{MUNUS.M[EŠ(?)} KAR. KID	8' Ardından da [KAR.KID]-kadınla[rı
9' nu a-šu-šu-uš [9' ve ašuša-nesneleri [
10' x x GEŠTIN a-k[u-wa-an-zi] ²¹	10' x x şarap içe[rler.
11']x-ta-aš-š[a ^(?)	11']x[
12']x x[12']x x[

KBo 11.52 V 21'-22'; CTH 634.2.A KUB 25.3 IV 6-7; V 12-14; CTH 634.2.B KUB 25.9 III 10-11; IV 8-10.

- 18 Söz konusu satırların tamamlanması için geçiş örnekleri, **Kutlama/Bayram Ritüeli Fragmanı:** CTH 670.306 KBo 30.40 öy.² 2'-4'; CTH 670.425 KBo 30.67 ay.1-2; **Ay Bayramı:** 591.III.A KUB 10.89 I 32-33'; (EM-ŠA olmadan) CTH 591.III.A KUB 1.17 V 14'-16', 23'-25'; 33'-36'; (a-aš-ka-az ú-da-i olmadan) CTH 591.III.D KBo 14.33 VI 3-5; (a-aš-ka-az ú-da-i LUGAL-i pa-a-i olmadan) CTH 591.III.A KBo 20.67+ I 22'-24'; (a-aš-ka-az ú-da-i olmadan) II 30; II 39; **AN.TAH.ŠUM^{SAR}** (a-aš-ka-az ú-da-i olmadan) CTH 612.c.A KUB 2.5 I 19-20; II 9'-11'; III 39'-40'; IV 7-8; IV 17-18; VI 10-11; CTH 612.c.C VBoT 35 öy.8'-10'; (a-aš-ka-az ú-da-i olmadan) CTH 618.2 IBoT 1.1 II 12'-14'; 19-21'; III 9'-11'; 19'-21'; IV 6-8; 17-19; V 4-6; 15-17; **nuntariyašha-Bayramı:** 626.Tg06.III.1.A KUB 11.34+IBoT 4.54 I 25-27; II 6-8; CTH 626.Tf13 KBo 55.233(+KUB 20.28 V 7'-9'; 18'-19'; CTH 626.Tg06.III.2.A KUB 25.12 V 5'-7'; 18'-20'; CTH 626.Tf13 KUB 20.28+KBo 55.233 V 7'-9'; 626.Tg06.III.1.A (a-aš-ka-az ú-da-i olmadan) KUB 41.44 V 6-8; **Arimna'nın Büyük Bayramı:** CTH 634²⁰ KBo 30.62 ay.(?) kenar 3'-5'; CTH 634.2.A KUB 25.3 IV 9-11; CTH 634.2.B KUB 25.9 IV 28-30; V 16-17; (EM-ŠA olmadan) II 7'-8'; 21'-22'; (a-aš-ka-az ú-da-i olmadan) CTH 634 KBo 11.52 V 24'-25'; **Zippalanda'nın Bahar Bayramı:** CTH 592 KBo 30.127 ay.² V 4'-5'; (sadece s. 4:) 592.1.A KUB 25.2+KUB 25.6 III 10-11; 20-21; 28-29; V 9-10; VI 3-5; 19-21; CTH 626.Tf13 KBo 55.233(+KUB 20.28 III 18-19; V 18'-19'; CTH 612.b.E IBoT 1.20 IV 7'-8'; CTH 613.1.A KUB 11.13 IV 7'; CTH 634.2.B KUB 25.9 III 15-16; IV 12-13.
- 19 Tamamlama için bk. CTH 670.306 KBo 30.40 öy.² 4'-5'; ay.8'-9'; ya da krş., CTH 670.730 KBo 30.156 öy.III (7') LÚSAGI.A-aš-ta LUGAL-uš (yerine LUGAL-i olmalı) (8') [pa-r]a-ra e-ep-zi na-an-kán (9') [pa-ra-a pé-e-d]a-i, Detlev Groddek, *Hehitische Texte in Transkription. KBo 30, Dresdner Beiträge zur Hethitologie (Philologica) 2*, Dresden 2002, s. 49-50, 219.
- 20 Tamamlama örnekleri için bk. **Ay ve Gök Gürültüsü Bayramı:** CTH 630 KBo 23.64 III 7', 11'; **AN.TAH.ŠUM^{SAR}:** CTH 612.b.E IBoT 1.20 IV 7'-8'; **nuntariyašha-Bayramı:** CTH 626.Tg06.III.1.I KUB 44.9 III 3-5; CTH 626.Tg06.III.2.A KUB 25.12 V 18'-20'.
- 21 Krş. GEŠTIN ile birlikte görülen *eku-/aku-* fiilinin Inf. formu *aku(w)anna* biçiminde de yapılabilir.

Filolojik Değerlendirmeler

2³-3³: ^{LÚ}ALAM.Z[U₉] (Ak.*ALUŽINNU*; Hat.^{LÚ}*paršel*⁽²⁾²²): Bazı yönergelerin yanı sıra ritüel ve kült metinlerinde, cenaze törenlerinde ve özellikle kutlama/bayram ritüellerinde önemli bir görevli olarak yer alan ^{LÚ}ALAM.ZU₉, kralın da bulunduğu kült uygulamalarının bazı bölümlerinde çoğunlukla *halzai*, *memai*, *paluiškizzi*, *maldi*, *tezzi* ve *SİR^{RU}* fiilleri ile birlikte geçmekte; dua ve tezahüratlarla görülmekte; bu söylemleri ise genellikle Hattice yapmakta ve Tanrılara libasyon esnasında müzik ile eşlik etmektedir²³. Söz konusu görevlinin daha çok Hatti kültürünü yansıtan *tiyatral*-içerikli hareketler yaptığı²⁴ ve yine bu görevlilerin “*aha*” diye haykırdığı metinlerden bilinmektedir²⁵.

^{LÚ}ALAM.ZU₉ *me-ma-i* fiili ile birlikte Ay Bayramı; Zippalanda İlkbahar Bayramı; AN.TAH.ŞUM^{SAR} Bayramı; *nuntariyašha* Bayramı; KI.LAM Bayramı; Tippuwa'da İlkbahar Bayramı; İlkbahar Bayramını anlatan tablet parçaları; Kış Bayramı; Güneş Tanrısının Kış Bayramı; Fırtına Bayramı; Zippalanda ve Daha Dağının Bayramına ait Tablet Parçaları, Telipinu için düzenlenen bayramlar; prens tarafından kutlanan festivaller gibi pek çok bayram metninde görülmektedir. KI.LAM bayramında ise *marnuwan*-birası fiçısında²⁶ çıplak olarak yıkanmakta;

- 22 Literatürde: “cambaz, soytarı, sirk oyuncusu, şakacı, gösterici, palyaço, kült çığırtkanı””; KBo 5.11(+)¹¹ öy.I 11 ^{LÚ}*paršel* tıpkı ^{LÚ}ALAM.ZU₉ gibi “*aha*” söyleminde bulunmasından hareketle söz konusu görevlinin Hattice karşılığı olarak değerlendirilmektedir, Stefano de Martino, “Il ^{LÚ}ALAN.ZU¹¹ come "mimo" e come "attore" nei testi ittiti”, *Studi Micenei ed Egeo Anatolici* 24, (1984) s. 143; Alexei S. Kassian-Andrej Korolëv-Andrej Sidel'tsev, *Hittite Funerary Rituals*, šallış *wašitaiš*, (Alter Orient und Altes Testament. Veröffentlichungen zur Kultur und Geschichte des Alten Orients 288) Münster 2002, s. 180-181; Eski Asurca *alahhimmun*, Hurr. *al(u)*- söylemek, konuşmak” -*uzzi*- kök genişlemesi ve -*nni*- sufiksi, Mark Weeden, *Hittite Logograms and Hittite Scholarship*, (*Studien zu den Boğazköy-Texten* 54) Wiesbaden 2011, s. 143 ve dn.631; “kült çığırtkanı” anlamı için bk. Oğuz Soysal, “Ortak Bir Eski Anadolu Kelimesi *parninka/i*-nin Kökeni Hakkında”, *Archivum Anatolicum* 5 (2002), s. 190 ve dn.55.
- 23 Güterbock Hans Gustav, “Lexicographical Notes [III]”, *Revue Hittite et Asiatique* 22/74 (1964), s. 96; Martino, *age.*, s. 132vd.; Weeden, *age.*, s. 144.
- 24 Hans-Siegfried Schuster, *Die hattisch-hethitischen Bilinguen I. Einleitung, Texte und Kommentar*. Teil 1, (Documenta et monumenta Orientis antiqui 17) Leiden 1974, s. 44; Mark Weeden, *age.*, s. 143-144.
- 25 Martino, *age.*, s. 143.
- 26 CTH 627.1.k.A KUB 2.3+KBo 56.76 öy.II (11) *ma-a-na-aš-ta* LUGAL-uš^{GIŠ}Z.A.LAM.GAR-az (12) *ú-iz-zi ta-aš ti-ya-zi* (13) GUNNI-aš *kat-ta-an mar-nu-wa-an-da-aš* (14) *lu-ú-li-ya* 2 ^{LÚ}MES¹¹ALAM.ZU₉ (15) *ne-ku-ma-an-te-eš lu-ú-li-kán* (16) *an-da pá-r-aš-na-a-an-te-eš* (11) Sonra kral çadırın (12) geldiğinde o (13) ocağın yanında (olan) *marnuwan*-birası (14) (tekne/küvet)/fiçısına gider/geçer. 2 ALAM.ZU₉-görevlisi (15) çıplak (olarak) fiçıda (16) çömelmişler(dir)/diz çökmüşler(dir),

kralın çevresinde müzik yapmakta²⁷ ve bazı ritüellerde rengarenk elbiseler giymekte²⁸; yine *luli-* (göl/gölet/kaynak) yakınında *Hallapiyahlar* ile törensel bir savaş sahnesi canlandırmaktadırlar²⁹. Alacahöyük kabartmalarında yer alan bir sahnede ise “kılıç yutan ve merdivene çıkan” görevliler olarak yorumlanan betimlemelerin (KBo 22.194 sol.k.9-10 ile karşılaştırılması sonucu) ^{LÚ}ALAM.ZU₉ ile ilgili olabileceği ifade edilmiştir³⁰.

Metinler çoğunlukla fonetik komplementsiz, yalnız beş yerde Sg.Dat., ^{LÚ}ALAM.ZU₉-it: KBo 25.72 16'; Pl.Akk., ^{LÚ}ALAM.ZU₉-uš: KBo 17.43 I 13'=18 II 15; Pl.Gen., ^{LÚ}ALAM.ZU₉-an: KBo 17.43 I 14'=42 3' ve iki yer de Akadça komplement, Pl.: ^{LÚ}MES³ALAM.ZU₉^{TIM} IBoT 1.36 III 72 ile birlikte geçer³¹.

4'-5': NINDA.GUR₄.RA EM-ŠA “ekşi ekmek” (çoğunlukla 1 adet olduğunu gösteren) sayı ile belirtilmektedir. Diğer yandan bazen EMŠA olmadan ya da başka bir ekmek çeşidi ile veya *a-aš-ka-az ú-da-i* ifadesi olmadan geçişleri de mevcuttur.

6': ^{LÚ}SAGI.A Hititçe okunuşu için ^{LÚ}SAGI.(A)-li (KBo 23.64 II 3'; KBo 25.14 I 1'; KBo 30.128 ay.³ III 10'; IBoT 3.29 r.8'); ^{LÚ}SAGI-la (KBo 23.76 II 7') geçişle-

Pecchioli Franca Daddi, *Mestieri, professioni e dignità nell'Anatolia ittita*, (Incunabula Graeca 79) Roma 1982, s. 279-280; Itamar Singer, *The Hittite KILAM Festival (Part 2)*, *Studien zu den Boğazköy-Texten* 28, Wiesbaden 1984, s. 64; CHD (L/N): 81.

27 CTH 612.b.A KBo 4.9 I (39) ^{LÚ}MES³ALAM.ZU₉-ma ^{GIŠ}ar-kam-mi (40) ^{GIŠ}hu-u-hu-*pa-al gal-gal-tu-u-ri* (41) LUGAL-i EGIR-an *pt-ra-an ha-az-zi-kán-zi* (39) ALAM.ZU₉-görevlileri ise *arkammi*, (40) *huhupal*, *galgalturi* (müzik aletleri ile), (41) krala arkada ve önde müzik çaralar, Pecchioli Franca Daddi *age.*, s. 278; HED (H), s. 253, 358.

28 CTH 612.b.A KBo 4.9 I (45) ^{LÚ}MES³ALAM.ZU₉ *ta-ma-e-eš* (46) ^{TÜG}SA₃ *wa-aš-ša-an har-kán-zi* (45) Diğer ALAM.ZU₉-görevlileri (46) kırmızı elbise giymişlerdir, Pecchioli Franca Daddi, *age.*, s. 278; Amir Gilan, *Formen und Inhalte althethitischer Literatur, (Texte der Hethiter* 29) Heidelberg 2015, s. 319 ve dn.1190.

29 CTH 666 KUB 23.92+ III', Maciej Popko, *Arimna. Eine heilige Stadt der Hethiter*, (Studien zu den Boğazköy-Texten 50) Wiesbaden 2009, s. 12vd.; Silvia Alaura, “Un esempio di comunicazione non verbale nei testi ittiti: il cenno con gli occhi”, *Studi Micenei ed Egeo Anatolici* 49, (2007), s. 26-27; Meltem Doğan Alparslan-Metin Alparslan-Tolga Pelvanoğlu, “Kutsal Bir Hitit Kenti Arinna ve Lokalizasyonuna Dair Bazı İpuçları”, *Arkeoloji, Tarih ve Epigrafi'nin Arasında: Prof. Dr. Vedat Çelgin'in 68. Doğum Günü Onuruna Makaleler* (2018), s. 265; CHD (Š), s. 416.

30 Ahmet Ünal, “The Textual Illustration of the “jester Scene” on the Sculptures of Alaca Höyük”, *Anatolian Studies. Journal of the British Institute of Archaeology at Ankara* 44 (1994), s. 215vd.

31 Daddi, *age.*, 291; Mark Weeden, *age.*, s. 142vd.

rinden dolayı *-la-* ile biten bir kelime olabileceği³² ve ^{LÜ}*hinkula-* ile eşitlenebileceği önerilmiştir³³.

8'-9': İki farklı anlam verilen *aşuša-* kökü: *KÁ.GAL* ile birlikte (KBo 11.36 IV 7; KBo 25.84 I 3; KUB 56.33 öy.III 17'; KBo 10.27 III 4; KUB 20.2 IV 24; KUB 10.1 I 9'; KUB 55.43+ I 25) onunla ilgili; "bir kent kapısının adı"; ya da "tapınakta bir yer"; diğer yandan aynı kök "madenden yapılmış bir nesne/küpe"² anlamları ile geçmektedir³⁴. Bunlar arasında (Nom.Pl.) *a-šu-šu-uš* yazımı ile kelime önünde kaç adet olduğunu bildiren bir rakam ile birlikte 2 *aşušuš KÜ.BABBAR* "gümüş 2 *aşuša*-nesnesi" (KUB 12.8 I 9; KBo 18.172 öy.7); *KI.LAM*-Bayramına ait bir tablet parçasında ise 2 ^{MUNUS.MEŠ}*KAR.KID a-šu-šu-uš da-an-zi* "2 kadın-görevli *aşuša*-nesnelerini alırlar" (KBo 17.9 IV 6); Arinna'nın kült metninde 2 ^{MUNUS.MEŠ}*KAR.KID a'-šu-šu-[uš pa-a-an-zi* "2 kadın-görevli *aşuša*-nesnelerini verirler" (KUB 25.14 II 4-5) geçişlerine göre *aşuša-* ile birlikte tespit edildiğinden söz konusu tamamlamanın ^{MUNUS.M}[^{EŠ(?)}*KAR.KID* olması gerektiğini önerebiliriz. Söz konusu kadın görevlilerin çoğunlukla kült faaliyetleri ile ilişkili, şarkı söyleyen ve dans eden kadınlar topluluğu olarak görülmesi gerektiği düşünülmektedir³⁵.

Kay.286 ve Kay.287 tablet parçaları, Hititler'in düzenli olarak gerçekleştirdiği Kutlama/Bayram Ritüellerine aittir. Farklı Kutlama/Bayram Ritüellerinde çoğu zaman benzer uygulamalar ve tasvirler ile aynı ifadeler birlikte kullanıldığından, ele aldığımız iki metnin hangi Kutlama/Bayram Ritüeline ait olduğu ise belirsiz kalmaktadır.

32 Daddi, *age.*, 180vd.; Mark Weeden, *age.*, s. 603-604.

33 Sedat Alp, *Hitit Merasim Memurları Hakkında Araştırmalar II. Kısım*, Ankara 1941, s. 14-15.

34 *aşušai-* "(hayvanın) kulağı delmek²; küpe takmak"² bu fiil kökünden türetilen ^{LÜ}*aşušatala-/* ^{LÜ}*aşušala-* "bir kült görevlisi"; HW² (A), s. 537vd.; HEG (A-K), s. 90vd.; Savaş Özkan Savaş, *Çiviyazılı Belgeler Işığında Anadolu'da (İ.Ö. 2.Binyılda) Madencilik ve Maden Kullanımı*, Ankara 2006, s. 104, 168, 227; Ahmet Ünal, *Hititçe-Türkçe Türkçe-Hititçe Büyük Sözlük, Hattice, Hurrice, Hiyeroglif Lwicesi, Çivi Yazısı Lwicesi ve Palaca Sözcük Listeleriyle Birlikte*, Bilgin Kültür Sanat Yayınları, Ankara 2016, s. 76; Krş. *aşuša-* sözcüklerinin her ikisinin birbirleri ile eşitlenebileceğinin belirsizliği hk., Alfonso Archi, "Recensiones, J.Friedrich-A.Kammenhuber, 1975-1984", *Orientalia. Commentarii periodici Pontificii Instituti Biblici. Nova Series* 55, (1986), s. 342vd..

35 Ada Taggar-Cohen, "The Prince, the KAR.KID Women and the *arzana*-house: A Hitite royal festival to the goddess Katahha (CTH 633)", *Altorientalische Forschungen* 37 (2010), s. 120-121.

KAYNAKLAR

- Alaura, Silvia, “Un esempio di comunicazione non verbale nei testi ittiti: il cenno con gli occhi”, 6. *Congresso Internazionale di Ittitologia, Roma, 5-9 settembre 2005, Studi Micenei ed Egeo Anatolici* 49, (2007) s. 21-29.
- Alp, Sedat, *Hitit Merasim Memurları Hakkında Araştırmalar II. Kısım*, Ankara, Dil ve Tarih Coğrafya Fakültesine “Habiliteasyon” Tezi, Ankara 1941.
- Alp, Sedat, *Beiträge zur Erforschung des hethitischen Tempels. Kultanlagen im Lichte der Keilschrifttexte*, Neue Deutungen, Ankara 1983.
- Archi, Alfonso, “Recensiones, J. Friedrich-A. Kammenhuber, 1975-1984”, *Orientalia. Commentarii periodici Pontificii Instituti Biblici. Nova Series* 55, (1986), s. 340-345.
- Arikan, Yasemin, “Hitit Çivi Yazılı Belgelerinde ūhha- "(Düz) Dam, Çatı" ve Onun Dinsel ve Sosyal Hayattaki Yeri”, *Archivum Anatolicum* 6/1 (2003), s. 11-57.
- Balkan, Kemal, *Ankara Arkeoloji Müzesinde Bulunan Boğazköy Tabletleri/Boğazköy-Tafeln im Archäologischen Museum zu Ankara*, İstanbul 1948.
- Baltacıoğlu, Hatçe, “Éhalentiu-/halentu(wa)-, Alaca Höyük 2. Hitit Yapı Katı ve Boğazköy Büyükkale Sarayı, ANTAHŞUM^{SAR} “ÇİĞDEM”, *Eski Anadolu Araştırmalarına ve Hititlere Adanmış Bir Hayat/Studies in Honour of Ahmet Ünal=Ahmet Ünal Armağanı*, İstanbul, 2016, s. 49-68.
- Carter, Charles, *Hittite Cult-Inventories Dissertation, Department of Oriental Languages and Civilizations The University of Chicago*, Chicago 1962.
- Coşkun, Yaşar, “Boğazköy Metinlerinde Geçen Başlıca Libasyon Kapları”, *Ankara Üniversitesi Dil ve Tarih-Coğrafya Fakültesi Dergisi* 27, (1969), s. 1-61.
- Daddi, Pecchioli Franca, *Mestieri, professioni e dignità neII'Anatolia ittita*, (Incunabula Graeca 79) Roma 1982.
- del Monte, Giuseppe F., *L'annalistica ittita*, (Testi del Vicino Oriente Antico 4; Letterature dell' 2) Brescia 1993.
- Doğan Alparslan, Meltem-Alparslan, Metin-Pelvanoğlu, Tolga, “Kutsal bir Hitit kenti Arinna ve lokalizasyonuna dair bazı ipuçları”, *Arkeoloji, Tarih ve Epigrafi'nin Arasında: Prof. Dr. Vedat Çelgin'in 68. Doğum Günü Onuruna Makaleler* (2018), s. 261-269.

- Friedrich, Johannes, “Rev. of: Balkan K. 1948”, *Archiv für Orientforschung* 16 (1952-1953) s. 98-99.
- Gilan, Amir, *Formen und Inhalte althethitischer Literatur*, (Texte der Hethiter 29) Heidelberg 2015.
- Goetze, Albrecht, *Die Annalen des Mursiliš*, (*Mitteilungen der Vorderasiatisch-Agyptischen Gesellschaft* 38) Leipzig 1933.
- Goetze, Albrecht, “Rev. of: K.Balkan 1948a”, *Journal of Cuneiform Studies* 2, 1948, s. 235-237.
- Grélois, Jean-Pierre, “Les Annales decennales de Mursili II (CTH 61, 1)”, *Hethitica* 9 (1988), s. 17-145.
- Groddek, Detlev, *Hethitische Texte in Transkription. KBo 30, Dresdner Beiträge zur Hethitologie (Philologica) 2*, Dresden 2002.
- Groddek, Detlev, *Hethitische Texte in Transkription. KBo 49, Dresdner Beiträge zur Hethitologie 40*, Wiesbaden 2013.
- Güterbock, Hans Gustav, “Lexicographical Notes [II]”, *Revue Hittite et Asiatique* 22/74 (1964), s. 95-113.
- Güterbock, Hans Gustav-Hout Theo Van Den, “The Hittite Instruction for the Royal Bodyguard”, *Assyriological Studies* 24, Chicago 1991.
- Haas, Volkert, *Der Kult von Nerik. Ein Beitrag zur hethitischen Religionsgeschichte*, (*Studia Pohl. Dissertationes Scientificalae de Rebus Orientis Antiqui* 4) Roma 1970.
- Hazenbos, Joost, *The Organization of the Anatolian Local Cults during the Thirteenth Century B.C. An Appraisal of the Hittite Cult Inventories*, Bible Lands Museum Jerusalem - *Cuneiform Monographs* 21, Leiden-Boston 2003.
- Kassian, Alexei S.-Korolëv, Andrej-Sidel'tsev, Andrej, *Hittite Funerary Rituals*, šalliš *waštaiš*, (*Alter Orient und Altes Testament. Veröffentlichungen zur Kultur und Geschichte des Alten Orients* 288) Münster 2002.
- Klinger, Jörg, *Untersuchungen zur Rekonstruktion des hattischen Kultschicht*, *Studien zu den Boğazköy-Texten* 37, Wiesbaden 1996.
- Kloekhorst, Alwin, *Etymological Dictionary of the Hittite Inherited Lexicon*, Leiden 2008.
- Martino, Stefano de, “Il ^{LÚ}ALAN.ZÚ come “mimo” e come “attore” nei testi ittiti”, *Studi Micenei ed Egeo Anatolici* 24, (1984) s. 131-148.
- Belleten, Nisan 2021, Cilt: 85/Sayı: 302; 1-16

- Neu, Erich, *Das hurritische Epos der Freilassung Bd. 1: Untersuchungen zu einem hurritisch-hethitischen Textensemble aus Hattuša*, Studien zu den Boğazköy-Texten 32, Wiesbaden 1996.
- Nowicki, Helmut, Zur Etymologie von heth. *palwae-*, (ed.)Marazzi M.-Wilhelm G., *Gedenkschrift Einar von Schuler* (28.10.1930-15.2.1990), (*Orientalia. Commentarii periodici Pontificii Instituti Biblici. Nova Series* 59), (1990) s. 239-242.
- Otten, Heinrich, “Neue Fragmente zu den Annalen des Muršili”, *Mitteilungen des Instituts für Orientforschung* 3 (1955), s. 153-179.
- Otten, Heinrich, *Ein hethitisches Festritual (KBo XIX 128)*, Studien zu den Boğazköy-Texten 13, Wiesbaden 1971.
- Popko, Maciej, *Arinna. Eine heilige Stadt der Hethiter*, (Studien zu den Boğazköy-Texten 50) Wiesbaden 2009.
- Roos de, Johan, “Rev. Sedat Alp, Beiträge zur Erforschung des hethitischen Tempels. Kultanlagen im Lichte der Keilschrifttexte. Neue Deutungen, Ankara, 1983”, *Bibliotheca Orientalis* 47 (1990), s. 717-722.
- Savaş, Özkan Savaş, *Çiviyazılı Belgeler Işığında Anadolu’da (İ.Ö. 2. Binyılda) Madencilik ve Maden Kullanımı*, Ankara 2006.
- Schuster, Hans-Siegfried, *Die hattisch-hethitischen Bilinguen I. Einleitung, Texte und Kommentar. Teil 1*, (Documenta et monumenta Orientis antiqui 17) Leiden 1974.
- Schwemer, Daniel, “Von Tahirpa nach Hattusa. Überlegungen zu den ersten Tagen des AN.DAH.ŠUM-Festes”, *Offizielle Religion* (2004), s. 395-412.
- Singer, Itamar, “Hittite *hilammar* and Hieroglyphic Luwian **hilana*”, *Zeitschrift für Assyriologie und vorderasiatische Archäologie* 65 (1975), s. 69-103.
- Singer, Itamar, *The Hittite KI.LAM Festival (Part 1)*, Studien zu den Boğazköy-Texten 27, Wiesbaden 1983.
- Singer, Itamar, *The Hittite KI.LAM Festival (Part 2)*, Studien zu den Boğazköy-Texten 27, Wiesbaden 1984.
- Soysal, Oğuz, “Ortak Bir Eski Anadolu Kelimesi *parninka/i-nin* Kökeni Hakkında”, *Archivum Anatolicum* 5 (2002), s. 171-191.

- Taggar-Cohen, Ada, “The Prince, the KAR.KID Women and the arzana-house: A Hittite royal festival to the goddess Katahha (CTH 633)”, *Altorientalische Forschungen* 37 (2010), s. 113-131.
- Taracha, Piotr, “Hittite ^Ehalentuwa- Revisited”, *Altorientalische Forschungen* 44/1 (2017), s. 101-110.
- Ünal, Ahmet, “The Textual Illustration of the "jester Scene" on the Sculptures of Alaca Höyük”, *Anatolian Studies. Journal of the British Institute of Archaeology at Ankara* 44 (1994), s. 207-218.
- Ünal, Ahmet, *Hititçe-Türkçe Türkçe-Hititçe Büyük Sözlük, Hattice, Hurrice, Hiyeroglif Luvicesi, Çivi Yazısı Luvicesi ve Palaca Sözcük Listeleriyle Birlikte*, Bilgin Kültür Sanat Yayınları, Ankara 2016.
- Weeden, Mark, *Hittite Logograms and Hittite Scholarship*, (Studien zu den Boğazköy-Texten 54) Wiesbaden 2011.
- Weitenberg, J. S. Joseph, *Die hethitischen u-Stämme*, Amsterdam 1984.
- Wilhelm, Gernot, *Keilschrifttexte aus Gebäude A*, KuSa 1/1, Rahden/Westf, 1997.

Kayseri 286

Ölçü: u: 4.8; g: 4.5; k: 1.5cm. öy.I¹

Kayseri 287

Ölçü: u: 5.5; g: 7.5; k: 2cm. ay².

